

Vladimir Gajšek

SPEV

(Odlomek iz pesnitve)

... ure, dan
 – srce je
 za dlan veliko, za dlan pitne vode,
 o Sonce, božje Sonce, božje Sonce in dan
 v odsevu, zrcalina svobode z večno sliko,
 zrnasta zrkla so kamena strela, zrnasta zrkla
 so begajoče vesela, ko pijejo luč,
 o strkani kristalčki v soncu, pljuski,
 razpljuskani in ribje oluskani na vse konce,
 v bleščicah švigajočega čustva in sreče,
 nekje visoko že zagode veвериči veter,
 zagode v godbi življenja visoko dih,
 tih je dan edine svobode, tih je dan pljuč,
 ki se napenjajo od veselja biti,
 sapa izginja poimenoma v prsni^h koših,
 leta izginjajo mimogrede v gubah lic,
 trenutek se ujame v švistu perutnic,
 drevje se gnete, drevje zapleše čez grape,
 med gredami teras in v nago ivje,
 divje se lepi kavčuk v pogubo, divje se
 lepi vsakršna kri, ko se kreše sij oči,
 reka ljubkuje koderkoli
 zmlada zvezdno zmes, mesi zvezde
 na svoji gladini, na površini vrtincev,
 reka ljubkuje zvezde v naročju šumljave
 gladine, v sredici vrtincev, strašni kres,
 o Zemlja materinska, o Sonce očetovsko,
 kamniti rogelj ur
 se dviga v krik,
 sega vase še v utripaje žehteči krvi Zemlje,
 sega v Sonce, v sonce rastoče,
 rastoče skozi topilnico pljuč

mirna gre pot med grobišči
in znova grobišči, v tihoti večnih daljav,
ko pogrebne cule mirujejo skrbno materinsko
povite, zalupinjene suho in prhko,
o mrtvaški prti spod sprhlega tkanja,
čebulne lupine čez jedro ničesa in nič več,
o mrtvaški prti, široka razpeta kondorjeva
krila, odkar ni daljav in ni nič več blizu,
pisane cule, popotne bisage
za onstranstvo vseh, ki žive bliže,
ljubo ob nas koderkoli, ob tebi in meni,
ob vsakem nedotakljivem dotiku sveto,
kadarkoli niže in že bliže od senc,
rajnki med nami, pokojni z zvezdami,
o bližnji bo pitni vrelec vode
podnevi, v večnem Soncu očetov,
a sen je in dan je,
sanje ponoči varajo s prisluhi nemosti,
z vidno slepoto tožečih senc med nami,
ker vsakdo vleče pod sabo, za sabo svojo smrt
kakor senco,
ker vsakdo vleče pred sabo, ob sebi svojo smrt
kakor senco,
o že vedežujejo vedeži sveže, se spovedujejo
barvni spevi njihovih bajk,
pozvanjajo, odzvanjajo, sanjajo blazno
lepi in grozni, o, sanjajo spevi brezglasja,
po vsem svetu sanjajo v valu
vezno vabljive, žive krvi,
o, v gnanem gonu valolomno razbitje,
razpljuskano sredi spanja,
kjer bo zelenel lunin krajec, skorjica kruha,
o, bo rod med penasto mirno zarjo
z bisernim pljuskom v novo zarjo,
bo znova in znova v zarji zamolčani,
a izpovedani s pesmijo,

ki jo komaj čakajo igrivi jaguarji,
še krožeči orel s samotnih dobrotnih višav,
o, v zarji krempljev in šap, v uplenjenem svitu
sveta, v svetlikanju Sončevih pomladanjih bleščic,
o ptice kristalnoorljega neba, čudo prečudno,
v svitu sveta, v prvi jutranji zarji
neba, razprtega
s krili krivonogih kraguljev, tistih

srepookih, tistih krožečih nad vsem,
v svitu sveta, v zarji neznanega neba,
zaprtega z zlatom obrobljenih plaščev,
mrliških poslednjih plaščev za večno,
o nebo, obnebje, obroba
bridko prešitih, žalnih mrtvaških plaščev,
ki se posmehujejo mirno vsemu življenju,
nebo, všito na domačo grudo,

o plašči, ogrnjeni čez duše
vseh dosedanjih mrtvakov, čez
objokovanje in ples,
lok, o sokol!
sinji lesket pomladanjih
vžigov, drleskanje v deblih, žvižganje,
šelesenje vigrednih brstičev, cvetovi
čez smrt, voda čez kamen,
ne štirje, tisoč letnih časov
zbeži skozi podobe mrtvih,
ne štiri, neskončno strani neba
se razstre v slovesni vid in temine,
da je svetlo od Sonca in sonc,
da je rojstvo kipeče za gorami,
visoko, kjer duša ne mine v smrti,
visoko med krotkimi plahimi prosojnimi
sencami, med zvezdnimi sencami rajnih,
nekoč za некоč, kar bo
nebo, bliskavo nebo pred nevihto,
kar bo spomin otroških src,
kar bo igra davnin v ptičjem smehu,
posejanem z neba in v zgoščenem
življenju vsega in v nič smrti,
ker je nič smrti eno samo življenje,
visoko v sinjem ozračju in v perutnicah
mrliških prtov in plaščev vse globlje,
med gorami pozabe in golih kamnitih dreves
pod peščenobarvnimi oblaki podzemlja,

vulkansko se vijejo andske sanjske poti navzgor
– neznanokam? –
v zlatoustni zlizani dan, srčnosončno
in kačje se vijejo poti na poldne
in v srbečici sokrvce, mrtvaškega trzaja,
najglobljega vzdihla poslednjič,

da se joka srce v sinjem pobliskavanju,
 o nestrohljiva sreča in nesreča, nož,
 bolečina in vrisk, povsod pod nebom
 obrazi vseh starosti, kosti brez obrazov,
 na zbledelih črtah lobanjskih šivov,
 v cikcaku mlada rosa in suhi šopi trav,
 vulkansko vijo se andske sanjske poti,
 in ni kožuha za prezeblo srce ne za roke,
 posvečena je prst, kjer rasto trnasti cveti,
 posvečena je beseda, ki poje iz molka,
 od hlepeče tihoceanske obale
 do gore obnebnih očakov,
 tih je glas strašno lepe oslepele
 Panove piščali na mrtvih ustih,

kdovekje dlje
 od rek
 do tjakajšnjega kotlastega jezera Titicaca,
 in naprej in naprej
 skozi ozko grlo, skozi šivankino uho mej,
 skozi obmorsko in gorsko kopičenje,
 viharo prihodnje, skozi rast in pogubo,
 ničenje usode in srečnejših dni,
 žetev smrti, mlada žetev kosti,
 zadnjič na svetlečih se kamnih, zadnjič
 kakor prvič na zlatem vesolju v očeh,
 v vsakem koraku z goreče jezikavim upanjem,
 kletev,
 ko
 so solzna sonca sodbe
 in godbe, so sorodna in godna,
 ko
 sijo sokolja sonca skozi somrak sodrge,
 ko
 slepijo sonca od vseh strani bleščeče
 in so mimo slavni dnevi, so samo
 dnevi slehernih grudnih groznih grobov,
 o domov, domov spotoma
 v vsepovsod jutrnjo zamegljene
 jaguarske zarje, v podzemne zarje,

z nemečo in vse večjo trudnostjo,
 z na smrt utrujenim klanjem,
 s pobitostjo brez moči,
 in kdo je klal polbrate in svate
 in kdo je klal nevestice,
 kdo pa je hropel hiter, hvaležen, hipen,
 kdo pa je govoril skrito govorico,

kdo je plahutal plaho, kdo se je dvigal z dna,
 o kako
 krili nesreča pobitosti od včeraj,
 o kako
 z ujednimi krmežljivimi krčevitimi krili,
 dokler prst ne okamni v razklanosti,
 dokler prst ne okamni v štukaturah,
 dokler prst ne okamni v razmreženih reliefih
 ila,
 o kako v omotnem besnem blestenju, v besedah,
 prst se kruši v dehtečem soncu
 vpetih sanjskih zidov in domov,
 prah izhlapeva v mislih, v okamnelih mislih,
 o, vse dokler ne okamni odcvelost
 izza grenko žganih zidov,
 zid iz
 brezkončnih korakov, žejno gruščavih rok,
 vuka, vuka,
 volhka votlost, spodaj hodniki blodniki,
 bolešt v lunah luči,
 o, davno bežno je zlatel tu nekje smeh,
 je prešlo pod Sončevo lučjo kakor prazna
 srž vrtincev, kakor vrtočlava vročica,
 je prešlo čarodejno sukljavo, zvotkano
 v južnih
 tkalskih prstih,
 v lončarjevih vdanih, senčno temnečih,
 v hladno zgorelih, krepkih dlaneh,
 na ilovnatem
 jugu,
 v glinenem svetem mesu,
 in na
 severnejših
 zarotitvenih rokah zakovičarjev in zlatarjev...

o, v dvoje rok teče tok, tisočero rok v dvogovoru
 s kruhom, s krompirjem na mizi, z zibelko,
 dvoje rok tostran in onstran, v snu in delu,
 o dvoje rok pri izvirku
 pitne vode in domačih deželnih oblakov,
 o dvoje rok v enem toku in na valu in valu,
 o dvoje rok spoznanih za eno samo dušo,
 o v dvoje rok se razsipa koruzno sončno zrnje,
 o dvoje rok v eni sami spevni ljubezni,

vsak jezik
 mrtve zemlje, domače in puste, kaj
 neki švista z vetrom, kaj
 švista in tuli o razbeljenem požaru srca,
 do voda v sončni bleščavi,

do dna, kjer ni nikogar več, kjer senca
 ljubi senco, kjer je milost mila,
 dan, o sončni dan,
 maj jam,
 ognjišča v pepelnem zatonu,
cavernas, cavernas,
 odprte rane, stari grobovi, sveža zemlja,
 molčeče čelo na parah, na parah, on –
 stran dlje pojoči grobovi
 v *Paracasu*,
 onstran z vžganimi znamenji samotarjev,
 nekoč nekje
 le zmagovitih premagancev,
 o, kdo malokdo
 s tihim, za zmeraj s tihim sestopom
 iz grobnice,
 v skale vklesane grobnice
 pojo zidane, odprte in zaprte vase v grudi
 domači, na visokih planjavah, med nizko travo,
 mumije momljajo mukoma,
 ker ni nobenega srečanja več,
 ker ni zanje več meglenih vrhov ne zelenih cvetov,
 mumije momljajo
 v bombaževino zavite, skrite v sencah senc,
 in noži iz dolgega spanja, dolgi noži spanja
 iz obsidiana, onkraj obzidanih grobov,
 o, mumije mrmrajo neslišno v mrtvaških plaščih,
 v svojih pisanih plaščih za dolgo pot onstran,
 mumije molčijo, povite preprosto kot čebula
 v svoje luskoliste lupine, mumije lilijaste,
 izza prekrivajočih listov brstijo mladi,
 mladi mrlič, mulčki za igro v novih soncih,
 o prti, mrtvaški prti
 z večnospominsko srčiko praznujočega niča,
 veliki mrtvaški plašči
mantos
 ne plahedrajo nikoli več
 v vetru opolnoči ne zjutraj,
 v nobenih sunkih več, nič več
 na domači gori ne na morski brežini,
 nazadnje zganjeni za večno,
 v zgibu in vzgibu, v brezgibnih pregibih,
 nič,
 o goli nič
 v uročenem brezglasju glasov,
 v zelenem klasju vetrov,
 ko se v spanju zbudijo prve prikazni,
 ne bo noben
 nekdanji vmes, pol telo ali pol senca,
 ne bo noben zavit v ta hip duha in mesa,

že davno sprhnelega in otrdelega v mumijo,
nič
blagoslova za igro sklenjenih rok,
nič
materinskega petja, diha in svetlih otrok,
nič več napete kože trebuhov,
nič več lačnih vsakodnevnih kruhov,
nič več otožnih glasov in dihov skozi
snežne sveže nosnice, skozi pojoča usta,
o mrtvaški plašči, o plašči izgubljenih
ležišč, o plašči, da ni več imena,
izvezeni pestro vzgorelo lepo,
z nitkastim zlatom obrobljeni skrbno . . .